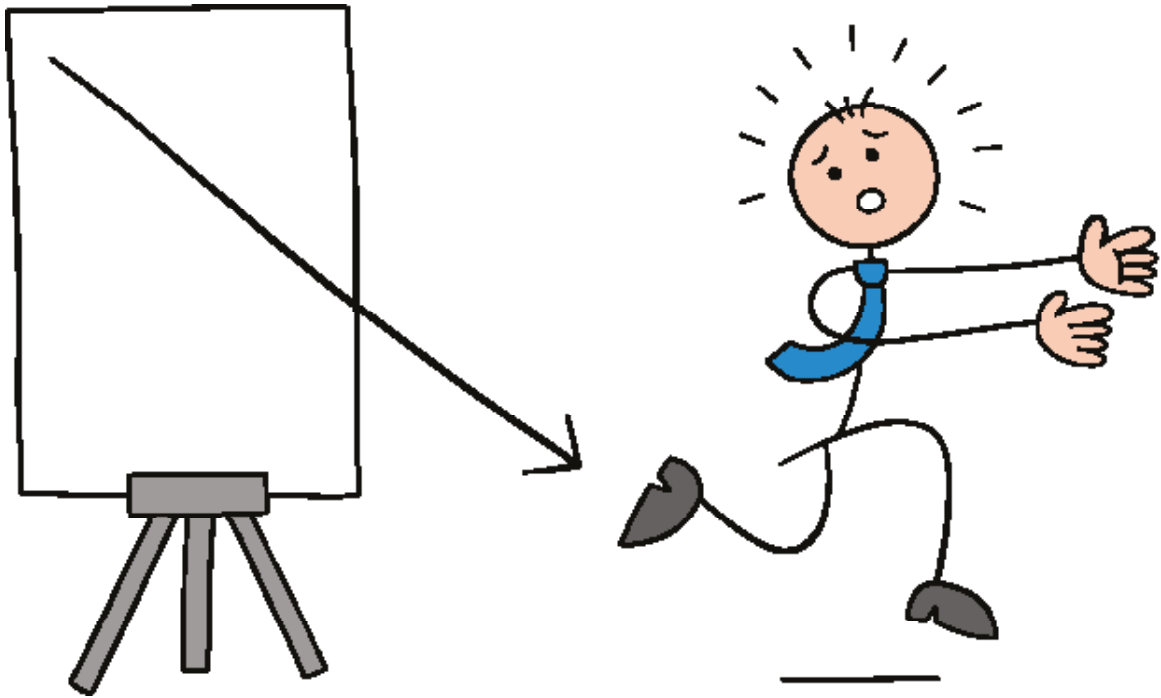

Tasapainoa talouteen omavaraisuudesta

Tilastokeskuksen mukaan Helsingin kaupunki käytti vuonna 2020 palvelujen oston runsaat 2 miljardia euroa, josta muiden kuin asiakaspalvelujen ostojen osuus oli noin puolet. Kunnat joutuvat tulevana vuosina miettimään aiempaa intensiivisemmin mistä säästökohteita voidaan kulloinkin löytää. Tässä artikkelissa teemaa lähestytään kuntien omavaraisuuden kautta.

Maaliskuussa 2023 vaikeasti työllistyvien pitkäaikaistyöttömien määrä oli Helsingissä 8618 henkilöä (joille Kelan maksamaa työmarkkinatukea oli maksettu vähintään 1000 päivältä).

Ikäryhmä	Saajat	%
20-24v	8	0.1
25-29v	125	1.5
30-34v	504	5.8
35-39v	864	10.0
40-44v	1146	13.3
45-49v	1274	14.8
50-54v	1352	15.7
55-59v	1776	20.6
60-64v	1569	18.2
YHTEENSÄ	8618	100.0

Useita vuosia työttöminä olleiden määrä näyttää kasvavan ikääntymisen myötä. Jostain syystä avoimet työmarkkinat näkevät heidän työpanoksensa arvottomina, vaikka sinänsä osaamista ja kokemusta olisikin riittävästi. Osasyynä saattavat olla myös terveydelliset seikat, sillä sairauspäivät lisääntyvät jonkin verran yli 55-vuotiailla. Penseyttä nihkeään työllistämiseen on kutsuttu myös ikärasismiksi. Useissa maissa se näyttää olevan varsin yleistä.

Yksityistämisellä on myös rajansa

Jo 1990-luvulta lähtien harjoitettu politiikka on ollut voimakkaasti eturyhmiä hyödyttävää. Julkisen talouden kokonaiskuva hämärtyi, kun valtion omistuksia realisoitiin veronalennusten toivossa. Aiemmin työllisyidenhoidossa keskeisestä aluepolitiikasta luovuttiin. Kun valtion teollisuusyhtiöitä vietiin systemaattisesti pörssiin, alkoivat ne suunnata tuotantoaan voimakkaasti ulkomaille. Työpaikkoja katosi myös niiltä alueilta, joissa työttömyys oli jo valmiiksi korkeaa.

Siirryttiin pysyvästi korkeaan työttömyyteen. Valtio ei ole ollut enää merkittävä toimija avoimilla työmarkkinoilla. Valtion rautatiet, Posti Group, Alko, Veikkaus, Yleisradio sekä joukko pienempiä valtio-omisteisia yhtiöitä työllistävät enää murto-osan 1990-luvun alkuun verrattuna. Parhaimmillaan yksistään valtion teollisuusyhtiöt työllistivät lähes 100 000 henkilöä Suomessa.

Pysyvästi korkea työttömyys on arvovalinta

Jos työttömyydestä aiheutuvia kustannuksia verrataan palkkaan, jota ei lähtökohtaisesti tarvita enää täydentää sosiaaliturvaetuksilla, voidaan laskennallisesti osoittaa, että pysyvästi korkea työttömyys on eräs yhteiskunnan tekemistä arvovalinnoista.

Pitkäaikaistyöttömän sosiaaliturvaetuuksien ja työllistettävän riittävän toimeentulon antavan palkkatyön välinen ero on melko kapea kun huomioidaan, että osa palkkakuluista kompensoituu eri muodoissaan.

Matalan kynnyksen työvoimalla kulusäästöihin

Oheisessa laskelmassa on vertailtu perusturvaetuuksia 2000 euron kuukausipalkkatyöhön. Eroa laskelmassa kertyy runsaat tuhat euroa, jota voidaan kutsua tuottavuusvaatimukseksi. Toisin sanoen, jos 2000 euron kuukausipalkkalaisen tekemä työ vastaa 1000 euron tuotosta, on laskennallinen kustannusvaikutus yhtä suuri kuin työttömällä.

Lisäksi palkkakuluista osa palautuu takaisin

- palkansaajan maksamina ansiotuloveroina
- palkansaajan ostovoimana ja eläketurvana
- valtion kunnalle rahoittamana palkkatukena
- kunnan ulkoistamiseen kohdistuvana säästönä
- julkisen terveydenhuollon menosäästönä

KULUERÄ	€ / KK
Työmarkkinatuki Kelan vuonna 2023 maksama työttömyysetuus on 37,21e/pv.	800
Työllisyyttä edistävät palvelut Kelan maksaman työmarkkinatuen ylittävä osuus Helsingissä maaliskuussa 2023	115
Asumistuki Kelan maksama asumistuki keskimäärin Helsingissä maaliskuussa 2023	410
Perustoimeentulotuki Kelan maksama toimeentulotuki keskimäärin Helsingissä maaliskuussa 2023	308
Täydentävä ja ehkäisevä toimeentulotuki Kuntien maksama tuki keskimäärin alle 10% perustoimeentulontuen määrästä	25
PERUSTURVAETUUKSET YHTEENSÄ	1658
KULUERÄ	€ / KK
Työllistettävän palkka Palkkataso, jota ei laskennallisesti tarvita enää täydentää sosiaaliturvaetuksilla	2000
Työnantajan sivukulut TyEL-sopimustyönantajan pakolliset sivukulut vuonna 2023	642
Muut työllistämiskulut Työllistettävän työpanoksen johtamisesta ja hallinnoinnista aiheutuvat kulut	100
Omavaraisuuden vaikutus ostopalveluihin Arvio kunnan ostopalvelutarpeen vähennyksestä työllistettävän työpanoksen johdosta	-500
Palkkatyön tuottavuusvaatimus Vertailuero palkan ja perusturvaetuuksien välillä	-584
TYÖLLISTÄMISMENOT YHTEENSÄ	1658

VERTAILULASKELMA TYÖLLISTÄMISEEN LIITTYVISTÄ KULUERISTÄ

Vertailu on esitetty miljoonissa euroissa vuositasolla, työllistettävien määrän vaihdellessa 300-10000

Selite	Yksikkökustannus €/kk	300 ***Työllistettävien määrä***	500	2500	10000
Palkka	2000	7,2	12,0	60,0	240,0
Palkan sivukulut	642	2,3	3,9	19,3	77,0
Työllistämiskulut	100	0,4	0,6	3,0	12,0
*** Työllistämiskulut yhteensä	2742	9,9	16,5	82,3	329,0
Työllistämisestä aiheutuvat säästöt					
Säästöt ulkoistamistarpeesta	-500	-1,8	-3,0	-15,0	-60,0
Työllistettävien ansiotuloverot	-50	-0,2	-0,3	-1,5	-6,0
Valtion maksama palkkatuki	-200	-0,7	-1,2	-6,0	-24,0
*** Yhteensä	-750	-2,7	-4,5	-22,5	-90,0
Poistuvat sosiaaliturvaetuudet					
Työmarkkinatuki	-800	-2,9	-4,8	-24,0	-96,0
Työllisyyttä edistävät palvelut	-115	-0,4	-0,7	-3,5	-13,8
Asumistuki	-410	-1,5	-2,5	-12,3	-49,2
Perustoimeentulotuki	-308	-1,1	-1,8	-9,2	-37,0
Täydentävä ja ehkäisevä tuki	-25	-0,1	-0,2	-0,8	-3,0
*** Yhteensä	-1658	-6,0	-9,9	-49,7	-199,0
TYÖLLISTÄMISESTÄ KOITUVAT MENOT YHTEENSÄ	334	1,2	2,0	10,0	40,1

Vertailu osoittaa, että työllistämisestä 2000 euron kuukausipalkalla ei aiheutuisi Helsingin kaupungille merkittäviä lisäkustannuksia kun menoeriä tarkastellaan laajemmin. Vaikka osa työttömyyteen liittyvistä sosiaaliturvaetuuksista ei kohdistukaan täysimääräisinä kunnalle, tulisi ikääntyneiden pitkäaikaistyöttömien työllistämistä lähestyä myös yhteiskunnallisesti tärkeänä työllisyys- ja sosiaalipalvelumuotona. Työttömyydestä aiheutuu yhteiskunnalle vuosittain yli 15 miljardin euron vuosittaiset menetykset.